

Голас Радзімы

№ 35 (1195)

ВЕРАСЕНЬ 1971 г.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

ГОД ВЫДАННЯ 16-ТЫ

ЦАНА 2 КАП.

На календары — 1 ВЕРАСНЯ

У ШКОЛУ!

Фотаэцюд Ю. ІВАНОВА.

Сонечны прамень прабіўся праз штору, прабег па лістку адрыўнога календара — 1 верасня. Хуценька і дзелавіта, быццам гаспадарліва аглядаючы пакой, слізгануў па твары соннай дзяўчынкі, перабег на крэсла, што стаяла побач з ложкам, на школьную форму — карычневую сукенку з бялюткім карункавым каўнерыкам, беласнежны фартушок. Спыніўся на стале, дзе акуратным стосам складзены падручнікі, сшыткі.

Зараз дзяўчынка працнецца, апранецца ў новую сукенку, складзе ў сумку кніжкі і выйдзе на вуліцу. Гэта будзе звычайны працоўны дзень, людзі, як заўсёды, будуць спяшацца да сваіх станкоў, чарцёжных дошак, канторскіх сталоў, але ва ўсім — лёгкая ўрачыстасць. Побач з дарослымі на першы школьны ўрок крочаць сямігадовыя, нясмелыя, але вельмі гордыя першакласнікі. Прынараўліваючыся да кроку старэйшых, ідуць стрымана ўсхваляваныя старшакласнікі. У руках кніжкі і кветкі, пышныя вярціны, яркія астры і гваздзікі, царственна-прыгожыя гладыёлусы. Іх прыносяць у школу, падораць любімым настаўнікам. Калідоры, а потым і класы расквецяцца, папрыгажэюць, напоўняцца дурманячым, стойкім пахам асенніх кветак.

Першае верасня — радаснае свята ведаў, свята далучэння да таямніц нязведанага і цудоўнага свету навукі, свята людзей, якія ўсё самае лепшае, самае каштоўнае аддаюць дзецям.

«Гэта добра, што ў вашым калгасе ёсць багатыя фермы, млын, цэх кансервавання, магазіны, дом культуры, — гаварыў у калгасе імя Кірава Слуцкага раёна зямляк са Злучаных Штатаў Амерыкі Іван Пацярэйка, — але самае галоўнае, што ў калгасе працуюць тры школы і што непісьменных у вёсцы больш няма».

У Беларусі цяпер не толькі цяжка знайсці малапісьменнага чалавека, але хутка не застацца людзей з пачатковай і нават васьмігадовай адукацыяй. Планам новай пяцігодкі ў галіне народнай асветы прадугледжаны вялікія задачы. У бліжэйшыя некалькі год завершыцца пераход да ўсеагульнай сярэдняй адукацыі. У гарадах і вёсках становіцца ўсё менш пачатковых і васьмігадовых школ, затое адкрываюцца новыя сярэднія.

...Аднойчы да нас у рэдакцыю прыйшло пісьмо з Францыі. Іван Сіняўскі расказваў аб сваім цяжкім дзяцінстве і аб тым, як ён і яго аднагодкі вучыліся грэмаце:

«Бацька, адбываючы ваенную службу, навучыўся чытаць і трошкі пісаць. Дома вучыў грамаце і нас з братам. У вёсцы школы не было, але людзі і тады разумелі, што дзяцей трэба вучыць. У той час да нас часта заходзілі вандройныя настаўнікі. Ім плацілі па рублю ў ме-

сяц і па чарзе кармілі. Школа разам з настаўнікам вандравала з хаты ў хату. Усе вучні ад 7 да 15 год садзіліся за адзін стол без раздзялення на класы. Дзяўчынак не было зусім».

«У вёсцы школы не было...» А толькі летась за лік дзяржаўных капіталаўкладанняў у рэспубліцы ўзведзена 80 школ амаль на 40 тысяч месц. Калгасамі, саўгасамі, прадпрыемствамі пабудавана яшчэ 300.

Сёлета к першаму верасню здадзена 47 новых школ. Да канца года будзе пабудавана 83, больш паловы з іх у вёсках. Штогод на будаўніцтва школ у рэспубліцы асигнуецца каля 30 мільёнаў рублёў. Створаныя па тыпавых праектах, яны маюць прасторныя, светлыя класы, фізічныя, хімічныя, біялагічныя і іншыя кабінеты, спартыўныя і актавыя залы, сталовыя. У класах стаяць парты, пакрытыя белым або светла-зялёным пластыкам. У бліжэйшыя год-два і яны будуць заменены новай мэбляй, створанай па ўзорах, распрацаваных Акадэміяй педагагічных навук СССР.

«Нас вучылі чытаць па буквары, псалтыру або часаслову — у каго што было. Ні кропак, ні косак, ні націскаў настаўнік не прызнаваў, — пісаў Іван Сіняўскі. — Пакуль мы хорам чыталі, хто як мог, ён плёў лапці, кошыкі або выразаў лыжкі. Наступнай зімой другі такі ж грамацей вучыў нас арыфметыцы».

Сёлета навучанне ў школах будзе працягвацца па новых праграмах. Сэнс іх — не проста навучыць дзяцей чытаць, пісаць, лічыць, а больш глыбока раскрыць перад імі асноўныя заканамернасці развіцця свету, грамадскіх з'яў. Навучанне па новых праграмах дае больш ґрунтоўныя, усебаковыя веды па хіміі, фізіцы, астраноміі, біялогіі, беларускай і рускай мовах і літаратурах. Новыя праграмы прадгледжваюць павышэнне навукова-тэхнічнага ўзроўню вучня, развіццё яго разумовай і пазнавальнай актыўнасці, уменне самастойна думаць, супастаўляць, рэбіць вывады. Вялікая ўвага ўдзелена развіццю індыўідуальных задаткаў і здольнасцяў вучняў. Для гэтага ўведзены факультатывныя курсы ў 7—10 класах, якія даюць вучням магчымасць паглыбіць веды ў абранай галіне навукі.

Выдавецтва «Народная асвета» да новага навучальнага года выпусціла падручнікі 91 назвы агульным тыражом амаль 7 мільёнаў экзэмпляраў. У Беларусь прыйшло 6,5 мільёна падручнікаў, выдадзеных маскоўскім выдавецтвам «Просвещение». У гэтым заслуга вучоных, якія складалі іх, рэдактараў і мастакоў, што афармлялі і рыхтавалі да друку, паліграфістаў, якія друкавалі. Будаўнікі здалі ў тэрмін новыя школы. Мадэльеры і краўцы забяспечылі хлопчыкаў і дзяўчынак касцюмамі і сукечкамі, а садоўнікі вырасталі кветкі, якія зрабілі дзень першага верасня яшчэ больш святочным і ўрачыстым.

БУДУЕЦА НАФТАГІГАНТ

Будаўнікі Мазырскага нафтапрацоўчага заводу пачалі збудаванне самага складанага аб'екта будучага гіганта — устаноўкі для перапрацоўкі «чорнага золата». На пляцоўцы, дзе будзе біцца «сэрца» заводу, пракладзены ўжо некаторыя падземныя камунікацыі. Пачалася закладка фундамента пад 180-метровую трубу — цэнтральны элемент устаноўкі. Нафтапрацоўчая устаноўка ўключыць цэлы шэраг збудаванняў і магутных аграгатаў, аб'яднаных у адным комплексе, будзе намогва больш кампактнай і магутнай, чым на цяпер існуючых аналагічных прадпрыемствах. Лепш вырашана праблема ачысткі вод, паветранага ахаладжэння. Пасляхова працягваецца і будаўніцтва рэзерварнага парка. Ужо ўзведзена каля дзесятка ёмістасцей.

СТАНОК-ВОЛАТ

На Мінскім станкабудаўнічым заводзе імя Кастрычніцкай рэвалюцыі пачалася зборка вузлоў унікальнага кромкастругальнага станка. Ён робіцца па заказе чалыбінскага трубапракатнага заводу. Даўжыня гэтага гіганцкага

станка — дваццаць, шырыня — дзесяць метраў. Для таго, каб даставіць яго па адрасу, патрэбна дзесяць — дванаццаць вагонаў.

МІНСКІ «ПРАМЕНЬ»

Гадзіннікі «Прамень», якія выпускае Мінскі гадзінніцкі завод, вельмі папулярныя ў нашай краіне. Дакладны час па іх вызначаюць таксама на востраве Маўрыкій і ў Мексіцы, Канадзе і Новай Зеландыі, Японіі і Швецыі. На міжнародных выстаўках і кірмашах мінскія гадзіннікі былі ўдасгоены 12 дыпламаў.

Кожны год у лабараторыі нараджаюцца новыя гадзіннікі лепшай якасці, удасканаленай, зручнай канструкцыі. Прычым мода прымае самы актыўны ўдзел у іх стварэнні. Цыферблат стаў выразны, прыгожы, лініі корпуса — мяккія, авальныя. Невялікі механізм спалучае ў сабе максімум зручнасцей. Напрыклад, гадзіннік «Прамень 18-09» мае цэнтральную секундную стрэлку, супрацьдурнае прыстасаванне, календар.

Брэсцкая школа № 9 атрымала да пачатку навучальнага года новы будынак.

Фота В. ГЕРМАНА.

Заканчваецца ўборка ў паўночнай вобласці рэспублікі — Віцебскай. Многія гаспадаркі збіраюць па 35—40 цэнтнераў збожжавых з гектара. НА ЗДЫМКУ: ідзе выгрузка зерня на збожжапрыёмным пункце Віцебскага млынкамбіната.

Фота Г. УСЛАВА.

Пры рэзкім руху ён аўтаматычна падзаводзіцца. Распрацаваны і гадзіннік для падводнага плавання.

ГАНДЛЕВЫ ЦЭНТР У ВЕСЦЫ

У вёсцы Гарадзец Кобрынскага раёна пачаў працаваць гандлёвы цэнтр. У новым будынку размясціліся прадуктовы магазін самаабслугоўвання і сталовая-кафэ.

За свае сродкі пабудавалі кафэ калгас імя Калініна Баранавіцкага раёна.

Гандлёвы цэнтр, дзе размесціцца два магазіны, кафэ, рэстаран, майстэрні бытавога абслугоўвання і гасцініца, будзеца ў калгасе «Савецкага Беларуса» Камянецкага раёна.

Сёлета ў вёсках вобласці ўзводзіцца каля 30 прадпрыемстваў гандлю, грамадскага харчавання і бытавога абслугоўвання.

ПАСЛЯ ПРАЦОЎНАГА ДНЯ

На цэнтральнай сядзбе саўгаса «Стрэлічыва» Хойніцкага раёна гасцінна расчынулі дзверы новы двухпавярховы палац

культуры. Бібліятэка, кіназала, спецыяльныя пакоі для рэпетыцый, камплект музычных інструментаў, спортінвентар — усё гэта ўпрыгожыць адпачынак сельскага жыхара, які прыдзе ў палац пасля працоўнага дня.

ФОТААПАРАТ «ЧАЙКА-3»

Новую партыю фотаапаратаў «Чайка-3» адправіў у гандлёвую сетку Мінскі завод імя Вавілава. Першая мадэль «Чайкі» вытрымала выпрабаванне пасляхова. Ёй на змену прыйшла «Чайка-2». І вось намагаюцца дружнага калектыву аўтараў, канструктараў, інжынераў і рабочых створана новая мадэль, якая ўжо атрымала прызнанне. Характэрнай асаблівасцю гэтага фотаапарата з'яўляецца наяўнасць фотаэлектрычнага экспанометра. Апарат надзейны і ў той жа час недарэгі.

На прадпрыемстве рыхтуецца першая партыя фотаапаратаў «Чайка-3» для адпраўкі на экспарт.

ЗАВОД ПА ВЫРАБУ СЫРУ

Будаўніцтва буйнейшай сыраварні разгарнулася ў Чавусах. Гэта высокамеханізаванае прадпрыемства, якое аснашчаецца венгерскім абсталяваннем, будзе выпускаць сыры 10 назваў, а таксама малочны цукар, сметанковае масла і іншую прадукцыю.

Новае прадпрыемства мяркуецца ўвесці ў эксплуатацыю ў будучым годзе.

АПЛАЧВАЕ ДЗЯРЖАВА

XXIV з'езд КПСС вызначыў разгорнутую праграму росту дабрабыту працоўных. Практична кожная сям'я атрымае ў гэтай пяцігодцы дадатковыя дабrotы, значная частка якіх — з грамадскіх фондаў спажывання. Як жэ фарміруюцца гэтыя фонды? Якую ролю яны адыгрываюць у павышэнні рэальных даходаў насельніцтва?

Матэрыяльны дабрабыт нашага народа будзе ўзрастаць, як і раней, за кошт павелічэння заробтнай платы рабочых і служачых і даходаў калгаснікаў ад грамадскай гаспадаркі. У дзевяцігоддзі ў рэспубліцы прадугледжваецца павялічыць сярэдняю заробточную плату рабочых і служачых на 24 працэнты, аплату працы калгасніка — на 40 працэнтаў. У той жа час выплаты і льготы насельніцтву з грамадскіх фондаў узрасцуюць за гэты перыяд у 1,4 раза.

Грамадскія фонды спажывання, як вядома, — частка нацыянальнага даходу, якая размяркоўваецца паміж членамі грамадства. За кошт іх у нашай краіне забяспечваюцца бясплатныя адукацыя і медыцынскае абслугоўванне, сацыяльнае страхаванне. Імі кожны чалавек карыстаецца незалежна ад свайго працоўнага ўкладу. Але

могучь сказаць, што размер пенсій, дапамог, аплата водпуску і некаторыя іншыя віды сацыяльнага забеспячэння за кошт грамадскіх фондаў усё ж залежаць ад аплаты па працы.

Залежнасць, безумоўна, ёсць, але гэта не мяняе сутнасці грамадскіх фондаў як фондаў усеагульнага карыстання. Не мяняе сутнасці хоць бы таму, што дзве трэці іх агульных выдаткаў у нас прыходзяцца на тых членаў грамадства, якія, як адзначыў Карл Маркс, «яшчэ не могуць або ўжо не могуць прымаць удзел у вытворчасці».

З грамадскіх фондаў аплачваецца чатырохмесячны водпуск маці, медыцынскае абслугоўванне, штомесячны дапамогі мнагадзетным сем'ям. З гэтым дзіця — кожнае трэцяе — ідзе ў яслі, дзіцячы сад. Чатыры п'ятыя усіх расходаў, звязаных з утрыманнем гэтых дзяцей у дашкольных установах, нясе дзяржава. Навучанне кожнага школьніка ёй абыходзіцца штогод больш за сто рублёў, а ў групах з падоўжаным днём або ў інтэрнатах — значна больш. Вось і лічыце: летась у рэспубліцы было 1 мільён 880 тысяч вучняў агульнаадукацыйных школ. Прыблизце да гэтага яшчэ 290 тысяч студэнтаў вышэйшых і сярэдніх спецыяль-

ных навучальных устаноў, 92 тысячы навучэнцаў школ прафесійна-тэхнічнай адукацыі. На вучобу толькі аднаго студэнта дзённага аддзялення дзяржавай выдаткоўвае ў сярэднім 850 рублёў у год.

Наша грамадства дае, калі можна так сказаць, трывілей ўсім. Вазьміце хаця б дапамогі па часовай непрацаздольнасці: у кожнага, хто працуе больш звычайна гадоў, яны роўныя сярэдняму заробтку. Тут і бясплатныя выклікі ўрача на дом, лячэнне ў бальніцах, якое, дарэчы, абыходзіцца дзяржаве ў сярэднім больш шасці рублёў у суткі на хворага.

Яшчэ адной з крыніц выкарыстання грамадскіх фондаў спажывання з'яўляецца жыллёвае будаўніцтва. У Беларусі ў новай пяцігодцы будзе пабудавана 22 мільёны квадратных метраў жылля. Гэта азначае, што яшчэ прыкладна 2,5 мільёна жыхароў рэспублікі справяць навааселле. Напомню, што кватэрная плата ў нас самая нізкая ў свеце, разам з аплатай усіх камунальных паслуг яна складае менш як пяць рублёў з кожных ста рублёў сямейнага даходу. За кожны метр жылля плошчы дзяржава даплачвае штогод каля чатырох рублёў.

Пра размеры ўсіх выплат і льгот з грамадскіх фондаў можна меркаваць па такіх лічбах: у рэспубліцы яны ўзраслі з 5 мільярдаў рублёў у 1961—1965 гадах да 8,7 мільярда рублёў у 1966—1970 гадах. Сёння яны павялічваюць даход кожнай сям'і амаль на адну трэць.

Мэта сацыялістычнага грамадства, падкрэсліваў Уладзімір Ільіч Ленін, гэта поўны дабрабыт і ўсеахопнае свабоднае развіццё ўсіх членаў грамадства. Сацыялізм карэнна мяняе сістэму размеркавання жыццёвых даброт. Канцэнтруючы грамадскія фонды, дзяржава цэнтралізавана іх і выдаткуе. Такія сістэма размеркавання найбольш мэтазгодная як для асобы, так і для грамадства ў цэлым.

У Дырэктывах па дзевяцігадоваму плану, прынятых XXIV з'ездам КПСС, прадугледжваецца шмат новага ў размеркаванні фондаў грамадскага спажывання. Па-першае, гэта ўзмацненне дапамогі дзяржавы ў выхаванні падрастаючага пакалення. Побач з далейшым расшырэннем сеткі дзіцячых дашкольных устаноў — а ў рэспубліцы яна павялічыцца да 1975 года ў 1,3 раза — узрасце дапамога мнагадзетным і менш забяспечаным сем'ям, а таксама працуючым жанчынам. Так, у 1973 годзе павялічыцца колькасць аплачваемых дзён па догляду хворага дзіцяці і

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ ПО-БЕЛОРУССКИ

Передовая статья номера «НА КАЛЕНДАРЫ—1 ВЕРАСНЯ» посвящена началу нового учебного года. В Белоруссии теперь не только трудно найти малограмотного человека, но скоро не останется людей с начальным и даже с восьмилетним образованием. В республике ежегодно ассигнуется на строительство школ около 30 миллионов рублей. Только в прошлом году было сдано 380 школ. Издательство «Народная асвета» к новому учебному году выпустило почти 7 миллионов экземпляров различных учебников.

Пожалуй, не все наши читатели знают, что такое общественные фонды потребления, как они формируются, какую роль играют в повышении реальных доходов советских людей. Ответ на эти вопросы дается в статье «АПЛАЧВАЕ ДЗЯРЖАВА» [2 стр.].

«ПАДАЙЦЕ БЕДНЫМ ВАЛАЧОБНИКАМ...» — так называется реплика В. Бегуна на помещенную в газете «Беларус» информацию о проведении белорусскими буржуазными националистами кампании по сбору средств в дни рождественских праздников. Живущие в Торонто белорусы давно уже поняли, что представляют собой деятели типа Акулы, Пунтуса и им подобных, поэтому они колядовщиков не только не принимали, но и прогоняли.

В начале августа в Минске гостили юноши и девушки — дети наших соотечественников из стран Западной Европы, Америки и Австралии. Репортаж об их пребывании в Белоруссии напечатан на 5 страницах — «МЫ ЗАСТАЁМЯ СЛАВЯНАМІ».

Резьба по дереву требует не только умения по-особому видеть окружающий мир, но и твердой руки, чувства формы, а главное, настойчивости и трудолюбия. Только обладая этими качествами, человек может стать таким мастером резьбы, как Иван Астромович, о котором рассказывает в корреспонденции «КАБ ЛЮДЗІ ДЗІВІЛІСЯ» [7 стр.].

будзе ўстаноўлена стопрацэнтная аплата водпуску па цяжканасці і родах незалежна ад стажу работы.

Узрасце роля грамадскіх фондаў і ў развіцці народнай асветы, што выклікана завяршэннем пераходу да ўсеагульнай сярэдняй адукацыі моладзі. Павялічыцца колькасць прашкольных інтэрнатаў для вучняў у вёсцы. Навучальныя ўстановы Беларусі выпускаць спецыялістаў з вышэйшай адукацыяй у паўтара раза больш, з сярэдняй кваліфікацыяй у 1,2 раза больш, чым у мінулым пяцігоддзі. Значна павялічыцца падрыхтоўка кваліфікаваных рабочых кадраў у сістэме прафесійна-тэхнічнай адукацыі. 1 верасня 1972 года плануецца павысіць адначасова па ўсёй краіне заробточную плату настаўнікам і ўрачам у сярэднім прыкладна на 20 працэнтаў, а выхавальцам дзіцячых дашкольных устаноў — у больш высокім размеркі. З гэтага ж тэрміну будзе таксама павышаны ступенды студэнтам вышэйшых навучальных устаноў у сярэднім на 25 працэнтаў і навучэнцам тэхнікумаў у сярэднім на 50 працэнтаў. Увойдуць у строй новыя клубы, бібліятэкі, кінатэатры, стадыёны. Усё гэта будзе няўхільна павышаць дабрабыт нашага народа.

ПОСЛЕ окончания второй мировой войны американские историки приложили немало усилий для распространения концепции о безраздельной победе США над Японией. Обосновывая эту концепцию, они стремятся внушить читателям мысль об «ответственности» Соединенных Штатов за современное положение в Восточной Азии и бассейне Тихого океана.

Особенно отчетливо в историографии США проявляется линия на принижение или даже отрицание вклада Советского Союза в разгром милитаристской Японии. Эта линия стала все более доминировать после того, как президент Г. Трумэн в послании Американской исторической ассоциации заявил, что главной задачей США является «борьба против коммунизма», «участие американских историков в которой имеет огромное значение».

Между тем в течение всей второй мировой войны события, происходившие на главном, советско-германском фронте, оказывали огромное влияние на ход боевых действий на Азиатско-Тихоокеанском театре войны.

Вклад СССР в разгром милитаристской Японии определяется, прежде всего, решающей ролью Советского Союза в ходе и исходе второй мировой войны в целом, которую открыто признавали руководящие деятели США в период войны. Президент Ф. Рузвельт, например, писал, что победа под Сталинградом явилась «поворотным пунктом войны Союзных наций против сил агрессии».

Победы Советской Армии под Москвой, а затем под Сталинградом дали возможность Соединенным Штатам в 1942—1943 годах мобилизовать людские и материальные ресурсы.

Начальник штаба армии США генерал Маршалл в докладе президенту писал в 1945 году: «...В критические дни, когда Германия и Япония были так близки к мировому господству, решающую роль в предотвращении катастрофы сыграли не Соединенные Штаты... Британская империя и Советский Союз дали нам время для мобилизации нашей производственной машины и людских ресурсов... Русская армия, скрывавшая две трети наземных сил Германии и одну треть

германского воздушного флота, в смертельных и изматывающих сражениях развеяла легенду о непобедимости германских танковых дивизий». Бывший государственный секретарь США Э. Стеттinius отмечал, что из критического положения, в котором оказались Соединенные Штаты в начале войны с Японией, им помог выйти Советский Союз, принявший на себя удар основных сил фашистской коалиции.

касается военных действий союзников на Тихом океане и, в частности, боев за острова Мидуэй и Гуадалканал, то, по оценке Рузвельта, они «были по существу оборонительными и являлись частью стратегии сдерживания, которая характеризовала эту фазу войны».

Отвлекая на себя огромную массу войск Германии и ее союзников в Европе и миллионную Квантунскую армию на Дальнем Востоке,

победы союзников над Японией было еще далеко, так как она располагала значительной мощью. К августу 1945 года вооруженные силы Японии насчитывали свыше 7 миллионов человек. Военно-морской флот, хотя и понес серьезные потери (412 кораблей было потоплено, а построено 383), все еще представлял собою большую силу. Он насчитывал в августе 1945 года 225 боевых кораблей основных классов.

ную подготовку к такой войне».

Грубо нарушая пакт о нейтралитете, в течение 1941—1945 годов японское командование совершало агрессивные акты, носившие характер необъявленной войны против СССР. В этот период японские милитаристы 118 раз обстреливали советскую территорию, убив и ранив много советских граждан. Япония предоставляла гитлеровцам разведывательную информацию о Советских Вооруженных Силах. Японская военщина блокировала военноморским флотом дальневосточное побережье СССР, топила, обстреливала и задерживала советские корабли.

Все эти обстоятельства побуждали правительство СССР, руководствуясь статьей 3-й советско-японского пакта о нейтралитете, сделать 5 апреля 1945 года заявление о денонсации пакта.

8 августа 1945 года Советское правительство объявило о вступлении в войну с Японией. Советский Союз руководствовался стремлением выполнить союзнические обязательства, ускорить капитуляцию Японии, приблизить конец второй мировой войны, обезопасить свои дальневосточные границы, избавить народы, в том числе японский, от дальнейших жертв и страданий, помочь странам Азии, и прежде всего Китаю, освободиться от японских оккупантов. Война против Японии была справедливой войной.

В ночь на 9 августа 1945 года Советская Армия пересекла государственную границу и в течение шести дней нанесла серьезное поражение Квантунской армии, овладев шестнадцатью (из семнадцати) укрепленными районами и продвинулась на различных участках до 400 километров вглубь Маньчжурии.

«Вступление сегодня утром в войну Советского Союза, — признал премьер-министр Японии Судзуки, — ставит нас окончательно в безвыходное положение и делает невозможным дальнейшее продолжение зыбья». 14 августа 1945 года, убедившись в том, что остановить наступление советских войск невозможно, японское правительство согласилось принять условия Потсдамской декларации.

Александр САВИН,
подполковник, кандидат исторических наук.

ИСТОРИЧЕСКАЯ ПРАВДА И ФАЛЬСИФИКАТОРЫ

Ныне эти оценки и предупреждения «забыты» американскими историками. Основное место в их исследованиях занимают детальные описания «блестящих» побед вооруженных сил США в войне с Японией, которые якобы летом—осенью 1942 года добились перелома в войне на Тихом океане, то есть до начала коренного перелома во второй мировой войне, происшедшего под влиянием разгрома Советской Армией немецко-фашистских войск под Сталинградом. Такими победами, по мнению американских историков, является морской бой у острова Мидуэй в июне 1942 года и высадка десанта морской пехоты на острове Гуадалканал в августе 1942 года.

Однако оценка президента Ф. Рузвельта военных действий союзных войск в 1942 году в корне опровергает утверждения современных американских историков. «Несравненно великие и наиболее важные изменения в общей стратегической картине 1942 года, — заявил президент в докладе конгрессу 7 января 1943 года, — принесли события на фронте большой протяженности в России: первое — непреодолимая оборона Сталинграда и второе — наступление русских армий на различных участках фронта, которое все еще развевается с огромной силой и эффективностью». Что

Советский Союз дал возможность США и Великобритании оправиться в 1942—1943 годах от поражений на Тихом океане и в Юго-Восточной Азии и подготовить вооруженные силы к активным боевым действиям. Известно, что в конце 1941—начале 1942 года почти половина сухопутных войск Японии и почти треть авиации были сконцентрированы в Маньчжурии, Корею, на Южном Сахалине, то есть у границ СССР. К январю 1942 года Квантунская армия насчитывала более миллиона человек, а численность японских войск в Корею достигла 135 тысяч человек. На маньчжуро-корейском плацдарме японцы держали 1 000 танков, 5 800 орудий, 1 700 боевых самолетов, когда в августе в сухопутных войсках Японии имелось к тому времени 2 260 танков, 12 270 орудий и 5 000 боевых самолетов.

Сосредоточение на советских границах до 50 процентов своих сухопутных сил в значительной степени уменьшало наступательные, а в дальнейшем и оборонительные возможности японских вооруженных сил против союзных войск на островах Тихого океана и в Бирме. Нужно ли говорить, какое это было облегчение для США и Великобритании.

Однако после капитуляции Германии до окончательной

Американское командование отдавало себе отчет в том, что победа над Японией потребует значительного времени и жертв. Военный министр США Г. Стивенсон в памятной записке президенту Г. Трумэну 2 июня 1945 года писал: «Последующие за высадкой десанта операции по овладению Японией могут оказаться длительными и потребуют больших затрат и упорной борьбы. В результате мы понесем огромные потери и будем вынуждены оставить Японию». Англо-американское командование полагало, что высадка на японские острова будет стоить союзникам «миллион жизней».

В этих условиях решающее значение приобрело вступление в войну Советского Союза. Решение Советского правительства, согласованное с союзными державами на Ялтинской конференции в феврале 1945 года, было вполне правомерным, учитывая, что Япония фактически не соблюдала пакт о нейтралитете с Советским Союзом. Японские милитаристы активно готовились к нападению на Советский Союз. «Трибунал считает, — сказано в Приговоре Международного военного трибунала для Дальнего Востока, — что до 1943 года Япония не только планировала вести войну против Советского Союза, но также и продолжала актив-

МЫ ЗАСТАЁМСЯ СЛАВЯНАМИ

Летнія месяцы самая «ўрадажайная» на турыстаў, што прыбываюць у Беларусь. У гэтыя дні на вуліцах сталіцы можна ўбачыць аўтамабілі з многіх краін свету і пачуць любую мову. Мы, мінчане, даўно прывычаліся да той цікавасці, якую праяўляюць людзі з розных краін да нашай рэспублікі. Але іншы раз бываюць сустрэчы, што прымушаюць панаваму паглядзець на наша жыццё.

У пачатку жніўня гасцямі Мінска былі дзяўчаты і юнакі з краін Заходняй Еўропы, Паўночнай і Паўднёвай Амерыкі і Аўстраліі. 25 розных характараў, жыццёвых інтарэсаў. Але адно іх аб'ядноўвае: дзеці суайчыннікаў, яны імкнуліся лепш пазнаць Радзіму іх бацькоў.

Праграма знаходжання ў Мінску была так насычана, што ў канцы дня нават хлопцы хісталіся ад стомы.

— Нічога, — гаварылі яны, — стомленасць пройдзе, а ўражанні застаюцца.

Асабліва запомніліся гасцям паездкі ў Хатынь і саўгас «Ждановічы» Мінскага рэёна. На прыёме ў Беларускам таварыстве па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом многія гаварылі аб тым моцным уражанні, якое зрабіў на іх мемуарыяльны комплекс.

— Дасягненні беларускага народа, — сказала Груня Озерава з Канады, — сведчанне перавагі сацыялістычнага ладу. Савецкі Саюз — прыклад для краін, што змагаюцца за сваю незалежнасць.

Госці жыва цікавіліся ўсімі бакамі нашай рэчаіснасці. Як жывуць савецкія людзі? Чым цікавацца? Што іх хвалюе? Тысячы пытанняў, самых розных, іншы раз самых нечаканых і наіўных, а ў большасці дзелавых, сур'ёзных.

Міжволі ўспамінаюцца гутаркі з нашымі суайчыннікамі старэйшага ўзросту. Многія з расчараваннем адзначалі, што іх дзеці не асабліва цікавацца Радзімай бацькоў, што яны асімілююцца сярод насельніцтва тых краін, дзе жывуць. Гэта трыгога зусім зразумелая.

Жыццёвы лёс закінуў тысячы беларусаў на чужыну. І вось, глядзячы на іх дзяцей, адказваючы на пытанні, якімі яны літаральна засыпаюць усіх навокал, ловіш сабе на думцы: не, дарагія сябры, вы памыляецеся, вашы дзеці цікавацца Радзімай сваіх бацькоў і любяць яе. Многае, зразумела, залежыць і ад вас. Няхай адказам на ваш трыгога будуць словы Ані Балахонавай, якая некалькі год назад разам з бацькамі вярнулася на Радзіму. На разві-

тальным вечары яна сказала: — Я нарадзілася ў Аргенціне. І быццам павінна лічыць яе радзімай. Але Савецкая краіна мяне выгадавала, дала мне адукацыю, тут зямля маіх родных і блізкіх, тут я знайшла сваё шчасце. Я ганаруся, што з'яўляюся часцінкай 200-мільённага вялікага народа. Я шчаслівая, што магу аддаць усе сілы і веды сваёй Радзіме — СССР.

На гэтым жа вечары выступіў і Васіль Крайскі, сын рускага эмігранта, які прыехаў да нас з-за акіяна.

— Усе мы вузамі сваяцтва звязаны з Расіяй, у нашых жылах цячэ славянская кроў. І нашы дзеці таксама застаюцца славянамі, незалежна ад таго, на якой бы зямлі яны ні нарадзіліся. І Радзіма ў нас заўсёды будзе адна — гэта тая зямля, адкуль мы выйшлі.

Выступаючыя расказалі таксама аб рабоце моладзі ў культурных цэнтрах і клубах краін, дзе яны жывуць, дэманстравалі аматарскія фільмы, знятыя на ўрачыстасцях, прысвечаных стогадоваму юбілею Ул. І. Леніна.

— Няхай Васіль праспявае для нас, — прапанаваў нехта з удзельнікаў вечара, і просьбу падхапілі астатнія.

З Васілём я пазнаёміўся крыху раней, чым з астатняй гру-

Мінск. Плошча Калініна.

пай, у Мінскай дзяржаўнай кансерваторыі. Юнак папрасіў, каб яго праслухалі спецыялісты. Даволі высокая ацэнка вакальных даных Васіля, дадзеная педагогамі, была ў гэты вечар падмацавана гарачымі апладысмантамі сяброў.

— Што вам больш за ўсё спадабалася ў беларускай сталіцы? — гэтае пытанне я задаў пры развітанні нашым юным гасцям.

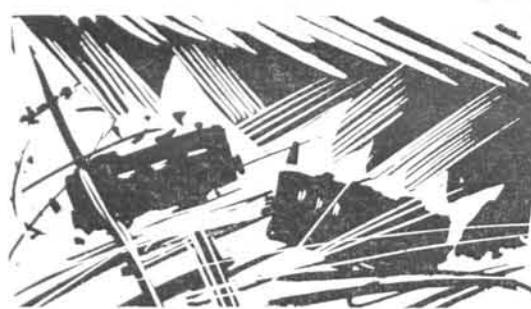
— Вашы людзі. Беларусы вызначаюцца душэўнай шчодрасцю і здзіўляючай улюбёнасцю ў жыццё. За час нашага знаходжання ў Мінску мы не сустрэлі ніводнага чалавека, на твары якога можна было б прачытаць смутак або адчай.

Каля месяца працягвалася паездка групы моладзі. Гэта, зразумела, кароткі тэрмін, каб пазнаёміцца са шматгразнымі бакамі жыцця краіны, у поўнай меры ацаніць велізарны гістарычны зрух, які адбыўся ў свядомасці савецкіх людзей за пяцьдзсят год. Але мы спадзяёмся, што ўбачанне дазволіць юнакам і дзяўчатам, што гасцілі ў нас, больш актыўна змагацца супраць той лавіны хлусты, якую абрушвае на іх капіталістычная прапаганда.

Аляксандр МАЛАХАУ.

В БРЕСТСКИХ ЛЕСАХ

Записки партизана

Сколько раз гитлеровцы блокировали леса и прочесывали их, объявляя потом о «поголовном уничтожении всех партизан». А отряды продолжали громить фашистов и набираться новых сил. Ни Катков, ни Гребенев никогда не жаловались на трудности, редко обращались за помощью, а оружие и боеприпасы, как правило, добывали в боях с врагом. Эти отряды и стали железным фундаментом бригады имени В. И. Ленина. Начальником штаба новой бригады назначили Леонида Степановича Гуляева, занимавшего ту же должность в отряде имени Ворошилова. Даже после того как остальные партизанские силы южной Брестчины соединились с частями Красной Армии, бригада имени Ленина продолжала действовать в тылу врага до полного освобождения области, нанося ему большие потери в живой силе и технике.

Произошло изменение и в командовании бригады имени Флегонтова. Вместо отозванного С. И. Сикорским Ивана Васильевича Жохова комбригом был назначен Николай Федорович Ваганов.

Третья военная зима подходила к концу. Близились звонкие мартовские дни военного предвесенья. Что-то несли они нам с собой?..

СВЕРШИЛОСЬ!

Стычки вспыхивали то на одном, то на другом участке канала: гитлеровцы пытались прощупать прочность нашей обороны. До крупных схваток пока не доходило, но из данных разведки и показаний пленных постепенно вырисовывался замысел противника.

Гитлеровское командование сняло с фронта последние мажорские части, заменив их немецкими. На станции Дрогичин выгрузились семь

сти—к организованному отходу на новые рубежи. Все работники штаба неотлучно находились на участках обороны; лишь Захар Филимонович Поплавский оставался в штабе, чтобы в случае необходимости эвакуировать документы в деревню Ветлы.

У контрольных пленных удалось выяснить дату намеченного гитлеровским командованием наступления: 28 марта. А накануне артиллерийские батареи противника начали пристрелку по отдельным участкам партизанской обороны. Появились в небе и фашистские самолеты-разведчики. Захватив штабные документы, Захар Филимонович Поплавский под охраной комендантского взвода ушел за Припять; вместе с ним отправилась и группа специального назначения капитана Яковлева. В штабе остались только я. Михаил Петрович Хохлов, десять конников охраны и по два конных разведчика от каждой бригады и отряда для связи.

Ночь прошла спокойно. А на рассвете фашистская артиллерия открыла массированный огонь по партизанским укреплениям. Снаряды рвались густо и часто, вздымая к небу стону огня, дыма и земли. После сорокаминутной артиллерийской подготовки немецкая пехота начала форсировать канал. Гитлеровцы шли сплошной цепью, во весь рост; кое-где им удалось вклиниться в боевые порядки партизан. К полудню ожесточенный бой гремел по всей пятидесятикилометровой линии обороны.

Но сопротивление партизан еще только входило в полную жгучей ярости силу. Снова и снова бросались фашисты на наши оборонительные рубежи — и откатывались назад, устилая землю трупами своих солдат и офицеров. Взвод партизан закрепился в одном из дзотов и меткими пулеметными очередями заставлял гитлеровцев

залечь на открытой со всех сторон болотистой поляне. Вражеское наступление захлебнулось. И только когда по маленькой этой крепости начали бить шестиствольные фашистские минометы, самоходные пушки и танкетки, партизанские пулеметы умолкли. Из-под дымящихся развезлин дзота выбрались и ползали к своим двое израненных защитников; остальные погибли, ценою своей жизни надолго задержав продвижение врага...

То здесь, то там бой переходил в рукопашные схватки, и немцы, не выдержав натиска партизан, откатывались под прикрытием своих танков и самоходных пушек. Порою казалось: еще одно усилие, еще удар — и враг побежит, бросаю оружие, как не раз бегал от атакующей лавины партизан. Но слишком неравными были силы, слишком огромное превосходство в численности и особенно в вооружении было на стороне врага: против каждого партизана — восемь, десять фашистских автоматчиков, против каждого нашего пулемета — танкетки, самоходные пушки, шестиствольные минометы. А с неба наши позиции весь день утюжили немецкие самолеты...

К концу дня сопротивление народных мстителей начало слабеть. Медленно, шаг за шагом пятились партизаны от пылающей огнем линии канала, по направлению к реке Припять, прикрывая отход раненых и спасающегося от гитлеровцев мирного населения. Ни один отряд, ни один взвод скомандованно не покинул позиции: отходили, поддерживая друг друга огнем, и фашистам не удалось прорваться в наш тыл, чтобы отрезать партизанскую армию от реки.

Вечером, не дождав до переправы через реку километра три, я завернул на небольшой хуторок и с удивлением увидел парней в армейской

кинутого хутора, и к ней один за другим подходили наши отряды.

За реку уже перебрались последние беженцы из партизанской зоны — в общей сложности более пятисот подвод с женщинами, детьми и стариками. И раненых на этом берегу не осталось ни одного. Я проехал вдоль новой линии обороны, где партизаны наспех рыли окопы, и повернул назад. Недалеко от деревни Ветлы догнал подводу: на ней, раскинув руки, в беспомощности лежал командир бригады имени Флегонтова Николай Ваганов...

— Как же это его? — бросился я к сопровождавшим подводу партизанам.

— Не уберется, — судорожно вздохнул один из них. — Разрывной... В грудь навилет...

— А в бригаде кто?

— Командование принял начальник штаба.

Подвода медленно двинулась к переправе. Где-то на том берегу реки полевой армейский госпиталь. Хоть бы довели. Довезут ли?..

Брезжил рассвет, когда я добрался до деревни Ветлы, улицы которой были переполнены так и не сомкнувшими всю ночь глаз вооруженными людьми. В избе, где временно обосновался наш штаб, из-за стола поднялся приземистый, широкоплечий военный с иссеченным глубокими морщинами загорелым лицом.

— Командир стрелкового полка подполковник Горобец, — представился он. — Я вас жду.

Он точным военным языком обрисовал обстановку, сложившуюся на подступах к переправе. Партизаны южной Брестчины полностью выполнили возложенную на них боевую задачу: отвлекая на себя с линии фронта крутые силы противника, они дали возможность советскому командованию закончить перегруппировку

эшелонов фашистских войск, вооруженных всеми видами боевой техники, и на станции Иваново еще десять. Их немедленно перебросили на канал. Немецкие солдаты были одеты в специальные резиновые костюмы для ведения боевых действий в болотистой местности и вооружены новейшими пулеметами-пистолетами с прицельной дальностью стрельбы до восьмисот метров.

К 24 марта гитлеровцы сосредоточили на исходных позициях 211-ю стрелковую дивизию, 5-ю егерскую дивизию и кавалерийскую бригаду «Митте». Одновременный массированный удар по партизанской зоне готовился как со стороны Иваново и Дрогичина, так и из Кобрина, Бреста и из района Двина. Точными данными о количестве вражеских танков и артиллерии мы не располагали, но и так было ясно, что боевой техники у фашистов вполне достаточно.

А у нас, как и прежде, — только винтовки, автоматы да пулеметы...

О лихорадочной подготовке противника к решающему штурму партизанской обороны на Днепровско-Бугском канале мы каждый день сообщали командиру закрепившейся на берегу Припяти 160-й стрелковой дивизии генерал-майору Зарак-Зараковскому. От него эти сведения поступали командующему 70-й армией. Но армейские части, связанные непрерывными боями, пока ничем не могли нам помочь. Приходилось рассчитывать только на собственные силы и готовиться к отпору врагу.

Штаб приказал всем бригадам и отрядам партизанской зоны переправить на реку Припять еще оставшиеся кое-где партизанские семьи, немногочисленных раненых, все ценное снаряжение и лагерное имущество. В боевых порядках находились только вооруженные бойцы, готовые к быстрому маневру, к немедленному оказанию поддержки соседу, а в случае крайней необходимости

форме и с ними офицера-артиллериста. Они оказались корректировщиками батареи, расположенной на противоположном берегу реки, но не знали, по каким целям надо вести огонь.

Мы быстро нашли общий язык и вместе с офицером залезли на крышу дома, откуда отчетливо были видны вспышки разрывов снарядов и мин в стороне деревни Мукошино. Бой шел неподалеку от деревни. Окликнув адъютанта, я велел ему выяснить, в чем дело.

Минут через двадцать адъютант вернулся. — Бригада отходит к Ветлам! — крикнул он. — А в Мукошино? — Немцы!

«Значит, беженцы уже за рекой», — понял я и, повернувшись к офицеру-артиллеристу, спросил:

— Огоньку можете подбросить?

— Сколько угодно. Куда?

Через несколько минут из-за реки на Мукошино с ревом и громом обрушился шквал артиллерийских снарядов. Даже отсюда, с крыши, было видно, как заматывались в огненном море человеческие фигуры. Батарея перемесла огонь на соседние деревни Горки и Стрелище, и вражеское наступление сразу оборвалось.

К полуночи стало совсем тихо, словно и не было недавнего боя. Только разведчики с обеих сторон продолжали действовать под покровом ночной темноты, стараясь выяснить обстановку. К деревне Ветлы подтягивались разрозненные группы партизан. Поблагодарив офицера-артиллериста за помощь, я тоже отправился туда.

Всю линию обороны на Днепровско-Бугском канале захватили фашисты; ворвались они и в покинутую жителями деревню Сварынь. А новая линия обороны вытаскивалась вдоль берега реки, в полутора километрах от только что по-

войск и подтянуть резервные части. Удерживать плацдарм на этом берегу реки больше нет необходимости. На противоположном берегу уже создана достаточно прочная и насыщенная огневыми средствами линия обороны: гитлеровцам туда ходу нет. С часу на час они опять двинутся на партизанские цепи, а это неизбежно приведет к ненужным потерям с нашей стороны. Таким образом...

— Отход? — спросил я.

— Да, и немедленно, — кивнул подполковник коротко стриженной головой. — Уводите всех, наши артиллеристы вас прикроют.

И отход начался. Мы с командиром полка стояли на берегу, а мимо, к временному мосту через Припять, шли и шли партизаны. Бригада имени Сталина... Бригады имени Языковича, имени Флегонтова... Отряды котовцев и щорсовцев... Где-то в тылу фашистов остался только один из отрядов бригады Михаила Герасимова да несколько отбившихся от основных сил партизанских групп.

Больше двух часов продолжалась переправа. Когда она закончилась, армейские саперы взорвали мост.

— Вот черти! — выругался Горобец. — А нас с вами и забыли пропустить!

Пришлось перебираться через реку вброд.

Казалось бы, надо радоваться: наконец-то соединились с частями Красной Армии! А вместо этого на душе было тускло, как в пасмурный осенний день. Не такого соединения я ожидал. Думал: выстоим до конца, вместе с наступающими войсками вышибем гитлеровцев из южной Брестчины и уж тогда — победа!

Но разве мы не все сделали, что было в наших силах и даже сверх сил, чтобы если не разгромить, то сковать врага, нанести ему невосполни-

мый урон и этим ускорить продвижение советских войск на запад? Разве не разметали в пух и прах надежды фашистов задержаться здесь?

Больше месяца в общей сложности шли тяжелые бои на пятидесятикилометровой линии обороны Днепровско-Бугского канала, где партизаны не только били вооруженного до зубов врага, но и отправили за линию фронта многие сотни призывников для пополнения армейских частей, двести с лишним кавалерийских и артиллерийских лошадей, более трехсот голов отнятого у фашистских грабителей крупного рогатого скота, спасли тысячи мирных жителей южной Брестчины.

Народные мстители выполнили свой долг. Скоро Красная Армия двинется дальше на запад, и в ее батальонах, полках, дивизиях пойдут в наступление наши сегодняшние партизаны, — через всю Польшу, через Германию, — до самого логова фашистского зверя, до Берлина!

ОПЯТЬ В ПОХОД

Рано утром меня разбудил начальник штаба стрелковой дивизии, на участке которой мы переходили через Припять.

— Я к вам за помощью, — улыбнулся он, и эта улыбка показалась мне озбоченной.

— Что-нибудь случилось?

— Пока нет, — офицер пожал плечами. — Но дело в том, что оборону на нашем участке только условно можно назвать обороной: на каждый километр — восемь, от силы десять солдат. Если противник попытается форсировать реку...

Пришлось срочно распределять партизанские бригады и отряды на линии обороны дивизии. Но, как видно, противник не собирался форсировать Припять.

[Окончание следует]

ПЯЦІГОДКА: ПОШУКІ І ЗДЗЯЙСНЕННІ

НАБІРАЮЦЬ СІЛУ МАЗы

Пры стварэнні аўтамабіляў сямейства МАЗ-500, якія вядомы сёння ледзь не ва ўсіх кутках свету, ставілася мэта наладзіць выпуск машын арыгінальнай канструкцыі, надзейных і даўгавечных. Усё гэта і было дасягнута. Новыя аўтамабілі маюць значна большую грузпадымальнасць, па сваёй паліўнай эканамічнасці, дынаміцы, лёгкасці кіравання і іншых паказчыках яны знаходзяцца на ўзроўні сучасных дызельных машын такога класа.

Наладзіўшы серыйную вытворчасць аўтамабіляў МАЗ-500, аддзел галоўнага канструктара разам з калектывамі вытворчых цэхаў і іншымі тэхнічнымі службаў завода працягваў пошук магчымасцей далейшага павышэння надзейнасці і даўгавечнасці гэтых машын, ступені уніфікацыі розных мадэлей унутры сямейства. У выніку прабег аўтамабіляў без капітальнага рамонту быў дэведзены амаль да 200 тысяч кіламетраў, значна павялічаны тэрмін перыядычнага тэхнічнага абслугоўвання. Каэфіцыент уніфікацыі ў адносінах да базавай мадэлі склаў: у аўтамабіля МАЗ-500Б — 86 працэнтаў, у МАЗ-504 — 94 працэнта і ў МАЗ-516 — 93 працэнта.

Важна адзначыць і тое, што шэраг канструктыўных распрацовак па аўтамабілі МАЗ-500 выкананы на ўзроўні вынаходстваў. За арыгінальнасць і навізну ў вырашэнні тэхнічных праблем Дзяржаўны камітэт па справах вынаходстваў і адкрыццяў выдаў заводскім канструктарам 17 аўтарскіх пасведчанняў.

На базе МАЗ-500 створаны трохвосевыя

машыны і аўтапаязды. Яны маюць высокую скорасць руху, добрую дынаміку і эканамічнасць. Напрыклад, аўтамабіль МАЗ-116 з задняй дадатковай вясой мае грузпадымальнасць да 14,5 тоны, яго максімальная скорасць — 85 кіламетраў у гадзіну.

Робата па паліпшэнню тэхніка-эканамічных паказчыкаў МАЗаў не спыняецца і цяпер. У верасні мінулага года завод пачаў серыйны выпуск аўтамабіля МАЗ-500А. Яго грузпадымальнасць павялічана да 8 тон, а скорасць — да 85 кіламетраў у гадзіну. Новыя базы дзвюхвосевы аўтамабіль, які завод пачне выпускаць у дзевятай пяцігодцы, будзе мець рухавік у 265—270 конскіх сіл, павыдзе аўтапаязды вагой 32—36 тон. У новым МАЗе высокая дынамічныя ўласцівасці, вялікі мотарэсурс.

Далейшыя перспектывыныя распрацоўкі прадугледжваюць стварэнне магутных шматвосевых транспартных аўтамабіляў грузпадымальнасцю да 55—57 тон. На іх будзе ўстаноўлены рухавік магутнасцю 350—400 конскіх сіл, уключаючы і газатурбінныя сілавыя ўстаноўкі.

Чытач можа спытаць: навошта такія машыны?

Вырашэнне праблемы павелічэння грузаперавозак аўтатранспартам і зніжэнне іх сабекошту мае вялікае практычнае значэнне. Толькі ад павелічэння грузпадымальнасці МАЗаў з 7—7,5 тоны да 8—9, скорасці з 75 кіламетраў у гадзіну да 85 і прабегу без капітальнага рамонту з 120 тысяч кіламетраў да 160 (усё гэта ўжо ажыццёўлена) народная гаспадарка краіны атрымала 25 мільёнаў рублёў эканоміі ў год.

МАЗы набіраюць сілу. Пройдзе час, і на дарогі краіны выйдуць вялікагрузныя транспартныя паязды грузпадымальнасцю 25, 30, 35 і больш тон.

М. ВЫСОЦКІ.

Поле — уся планета

У цэху доследнай вытворчасці Мінскага трактарнага завода, пабліскваючы эмаллю, выстраіліся ў рад шэсць машын маркі МТЗ-80. Праз некалькі дзён іх адправяць на выпрабаванні ў Балгарыю. Гэта першая доследная партыя новых трактараў, падрыхтаваная для замежных выпрабаванняў. Яны зменяць на галоўным канвееры МТЗ-50/52 у 1973 годзе, а пакуль спецыялісты старанна вывучаюць, як новыя машыны будуць весці сябе ў розных умовах.

Поле мінскіх трактараў — амаль уся планета, 57 краін купляюць гэтыя машыны. Большая частка экспарту прыпадае на сацыялістычныя краіны. Ужо сёлета тры тысячы трактараў адпраўлены ў Венгрыю, звыш дзюх тысяч — у ГДР, 700 — у Югаславію. Прадпрыемства адгрузіла ў гэтыя краіны на два мільёны рублёў запасных частак.

Экспарт беларускіх трактараў у краіны СЭУ расце. Доўгатэрміновыя гандлёвыя дагаворы прадугледжваюць значнае павелічэнне паставак у гэтай пяцігодцы. Трактаразаводцы клапацяцца, каб іх машыны дакладна і доўга працавалі на палях братніх краін. У Венгры, ГДР і іншых краінах пры дапамозе

мінчан створаны рамонтныя службы машын «Беларусь».

Гэта супрацоўніцтва сяброў мае і «адваротную сувязь». Значная частка машын аснашчаецца венгерскім пнеўматычным абсталяваннем, фільтруючымі маславільгацаддзяляльнікамі, нямецкімі фарамі з экранавымі лямпамі. Акрамя таго, завод атрымлівае з гэтых краін металічныя зборныя склады для трактараў, пад'ёмна-транспартныя сродкі, чарцёжнае абсталяванне і многае іншае.

Шматгранныя сувязі мінскіх трактаразаводцаў з іх калегамі ў сацыялістычных краінах даўно ўжо выйшлі за рамкі гандлёвага абмену і прымаюць усё больш рознабаковы характар. Цяпер мінскія спецыялісты ўдзельнічаюць у рэканструкцыі балгарскага трактарнага завода ў горадзе Карлава, дзе будзе збірацца трактар МТЗ-50. Туды перададзена тэхнічная дакументацыя, пастаўляюцца вузлы гэтай машыны. Мінскія інжынеры дапамагаюць наладзіць вытворчасць. На базе гэтай жа машыны ў Венгры ствараецца айчыны трактар, які адпавядае спецыфіцы мясцовага умоў. У яго распрацоўцы ўдзельнічаюць беларускія канструктары.

В. ШАНЬКОЎ.

Пінскія карабелы

Цеплаходы з маркай Пінскага суднабудаўніча-суднарамонтнага завода баразняць Пячору і Вычагду, Ангору і Лену, Днястр і Маскву-раку. Цяпер палескія карабелы будуць серыю магутных буксірных цеплаходаў-штурхачоў, катэраў для абслугоўвання навігацыйнай абсталявання на рэках, паромных пераправах.

Для новага буксірнага цеплахода-штурхача характэрна малая асадка. Судна аснашчана рухавіком магутнасцю 225 конскіх сіл, вызначаецца высокай маневранасцю. Цепла-

ход абсталёўваецца апаратурай дыстанцыйнага кіравання ўсімі механізмамі са штурвалнай рубкі. Спецыяльны гідрапрывод аблягчае працу суднавадзіцеля. Цеплаходы гэтай серыі прыдуць на змену суднам старой канструкцыі і будуць выкарыстоўвацца для буксіроўкі буйнатаранажных барж на Днястры, Прыпяці, Сожы і Дняпроўска-Бугенім канале.

З году ў год расце магутнасць завода. Нядаўна тут пабудаваны новы матарны цэх. Створаны эксперыментальны ўчастак, які спецыялізуецца на выпуску гумава-тэхнічных вырабаў, дэталей з капрону і пластмас.

Тэхналогія зборкі караблёў пастаянна паліпшаецца, удасканальваецца. Па ініцыя-

тыве групы наватараў зменены парадак зборкі секцый. Гэта дазволіла тры-чатыры аперацыі аб'яднаць у адну. Кожная секцыя збіраецца на перасоўных цяжках. Шырока ўкаранёна паўаўтаматычная электразварка.

... З цэха выкатваюць чарговую гатовую секцыю. Магутны вэжавы кран лёгка падхоплівае яе і дастаўляе на сталель. Электразваршчыкі састыкоўваюць кармавую і насаваю часткі карабля.

У бягучай пяцігодцы са сталеляў завода сыйдзе на адну трэць суднаў больш, чым за папярэднія пяць год. Гэта будзе дасягнута за кошт паглыбленай спецыялізацыі, пераходу на будаўніцтва меншай колькасці серый цеплаходаў і іншых суднаў.

М. АФАНАСЬЕУ.

НА ЗДЫМКАХ: 1. Маркшэйдар Міхаіл ІВАНОЎ (злева) і начальнік горнага ўчастка Рыгор КРАЎЧАНКА на будоўлі. 2. Ідуць земляныя работы на пляцоўцы будучага рудніка. Фота П. НАВАТАРАВА.

САДРУЖНАСЦЬ ВУЧОНЫХ І МЕЛІЯРАТАРАЎ

Дзяржаўная камісія прыняла ад Ярэміцкага будаўніча-монтажнага ўпраўлення ў пастаянную эксплуатацыю меліярацыйную сістэму «Дружба». Асаблівае яе ў тым, што створана магчымасць на значнай плошчы ажыццяўляць двухбаковае рэгуляванне воднага рэжыму. Пабудаваны падпорны шлюз, трубы-рэгуляттары. Гэта дазволіць у засушлівы перыяд падаваць на палі вадзі з магістральнага канала. Гаспадаркі Кобрэнскага і Пружанскага раёнаў атрымалі каля трох тысяч гектараў урадлівых тарфянікаў.

Гэта меліярацыйная сістэма з'явілася своеасаблівым доследным палігонам, дзе пад кіраўніцтвам вучоных Навуковадоследчага інстытута меліярацыі і воднай гаспадаркі БССР на практыцы правяралася эфектыўнасць выкарыстання новых матэрыялаў для ўмацавання адхонаў каналаў, укараняліся прагрэсіўныя метады дарожнага будаўніцтва.

Уся плошча адваяваных у балот зямель уведзена ў севазарот.

Цяпер будаўнічыя арганізацыі трэста «Брэстводбуд» узводзяць на Палессі звыш 180 асушальных сістэм. За гады пяцігодкі гаспадаркі вобласці атрымаюць 205 тысяч гектараў новых зямель.

БУДЗЕ НОВЫ РУДНІК

Раўнінны масіў на граніцы Салігорскага і Любанскага раёнаў напоўніўся рокатам магутнай тэхнікі. Працуюць экскаватары, пад'ёмныя краны, самазвалы: на Старобінскім месцанараджэнні калійнай солі закладваецца першы руднік чацвёртага ўпраўлення камбіната «Беларуськалій».

У полі з'явіліся бытавыя і вытворчыя памяшканні, падрыхтавана пляцоўка для бурэння замаражваючых шчылін, на ёй зманціравана буравая ўстаноўка. Пройдзе некаторы час, і тут вырастуць карпусы ўзбагачальнай фабрыкі, жылыя дамы, гандлёвы цэнтр.

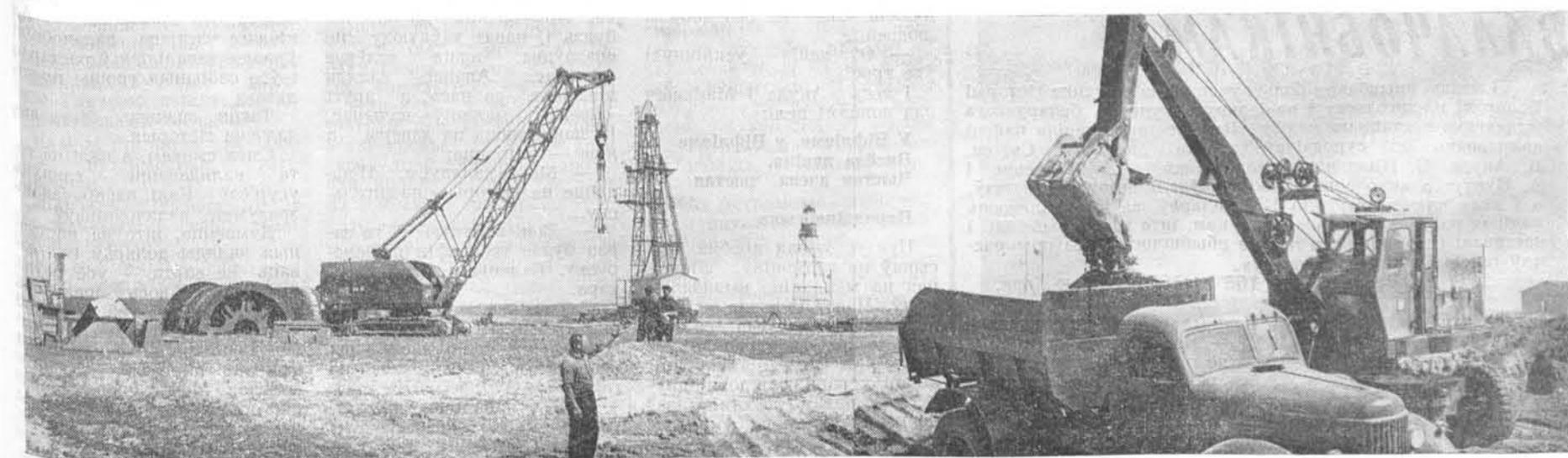
— Ствол № 1 падрыхтаваны ўжо да бурэння замаражваючых шчылін, — сказаў начальнік горнага ўчастка Беларускага будаўнічага шахтапраходчага ўпраўлення Г. Краўчанка. — Ён, як і ўсе іншыя на чацвёртым рудніку, будзе вельмі глыбокім. Здабычу калійнай солі мыркуецца весці на глыбіні 900 метраў. Рыхтуем пляцоўку для бурэння замаражваючых шчылін ствала № 3. А ўсяго на новым рудніку будуць чатыры ствалы. Работы ўскладняюцца тым, што на гэтым участку ў зямных пластах многа вільгаці. Каб папярэдзіць аплывы, мы будзем бурць і замаражваць

зямлю на глыбіню да 230 метраў.

Новы руднік уступіць у строй дзюхых праз пяць год. З яго ўводам магутнасць салігорскага гіганта павялічыцца ў паўтара раза. А ў будучым выпуск калійных угненняў у Беларусі ўзрасце больш чым удвая і складзе дзве трэці агульнасаюзнай здабычы.

М. АФАНАСЬЕУ.

НА ЗДЫМКАХ: 1. Маркшэйдар Міхаіл ІВАНОЎ (злева) і начальнік горнага ўчастка Рыгор КРАЎЧАНКА на будоўлі. 2. Ідуць земляныя работы на пляцоўцы будучага рудніка. Фота П. НАВАТАРАВА.

БУДНІ НАРОДНАГА ДОМА

Нашу арганізацыю стварыла само жыццё. Заснавальнікам Рuskіх рабоча-фермерскіх клубы імя Максіма Горкага ў Канадзе былі пераважна выхадцы з Заходняй Беларусі і Вальні. На Радзіме ў той час наш народ, яго мова і нацыянальная культура былі пад кананым ботам жандараў Пільсудскага. Бяспраўе, галеча, беспрацоўе... Не дзіва, што моладзь імкнулася выехаць з захопленых абласцей. Няма эмігрантаў трапіла ў Канаду. Жыццё тут таксама не пеціла нас. Але самым нясцерпным быў сум па родных краях, па бацьках, сябрах і знаёмых. Мы не маглі забыць сваіх звычаяў, сваёй мовы і песень, часта збіраліся разам, спявалі, гаварылі аб Радзіме. Большасць эмігрантаў былі ва ўзросце 20—30 гадоў. Энергічныя, пражныя да ведаў, яны асвойваліся ў незнаёмай краіне, але святы захоўвалі ў душы вернасць і любоў да Бацькаўшчыны.

У 1930 годзе ў вялікіх і малых гарадах Канады пачалі стварацца Рuskія рабоча-фермерскія клубы імя Максіма Горкага. Тады ж узнік клуб і ў Гамілтане. Яго стваральнікам і першым старшынёй быў Іосіф Піліпчук.

Пачалася культурна-асветніцкая работа. Наладжваліся чыткі, лекцыі, ставіліся спектаклі, быў арганізаваны аркестр пад кіраўніцтвам Іосіфа Зяпко, адкрыта руская школа, дзе настаўнічаў Пятро Шкостаўчук. Уся гэтая работа вялася ў цяжкія гады масавага беспрацоўя і трымалася выключна на энтузіязме ўдзельнікаў. Мы нават не маглі сабе ўявіць раней, што з нашага асяроддзя выйдзе столькі здольных музыкантаў, спевакоў, а галоўнае — арганізатараў і кіраўнікоў культурна-асветніцкай дзейнасці.

Нападзенне гітлераўцаў на нашу Радзіму — Савецкі Саюз болей адгукнулася ў сэрцах. Цяжка было чытаць аб разбураных гарадах і сёлах, аб смерці соцень тысяч землякоў. Мы, як маглі, сталі дапамагаць сваёй Радзіме. За кароткі тэрмін у Гамілтане было сабрано звыш 20 тысяч долараў і вялікая колькасць адзення.

Недзе ў гэты час арганізацыя Рuskіх рабоча-фермерскіх клубы была перайменавана ў Федэрацыю рuskіх канадцаў, колькасць яе членаў значна

ўзрасла. Пад кіраўніцтвам Мікалая Зудэля быў створаны хор, які карыстаўся вялікай папулярнасцю. Ён нярэдка выступаву ў тэатрах суседніх гарадоў, і залы былі заўсёды перапоўнены. Звычайна на канцэртах праводзіўся збор сродкаў, якія адпраўляліся ў Савецкі Саюз. Вельмі актыўна працаваў маладзёжны клуб, створаны пры нашым адзеле.

Правядзенню розных мерапрыемстваў перашкаджала адсутнасць свайго памяшкання. Аднак 19 кастрычніка 1947 года мы купілі будынак. З таго часу вядзем сваю культурна-асветніцкую работу ў Рuskім народным доме. Тут праходзяць сходы, чытаюцца лекцыі, дэманструюцца фільмы, наладжваюцца канцэрты і банкеты, якімі мы адзначаем святы.

Большасць членаў Гамілтанскага аддзялення Федэрацыі рuskіх канадцаў — беларусы. Яны пастаянна цікавяцца жыццём людзей у Савецкай краіне, рэгулярна чытаюць «Правду», «Известия», «Голос Родины», «Голас Радзімы». Узначальвае аддзел праўленне з пяці чалавек, выбранае на гадавым агульным сходзе. Галоўнай задачай мы лічым умацаванне міру, дружбы і ўзаемапаважання паміж народамі ў імя шчасця ўсіх людзей.

Мікалай АНІШЧУК.

Канада.

ВЕСТИ ИЗ АРГЕНТИНЫ

Долго подчас идут к нам письма из этой латиноамериканской страны. И не часто. Но в каждом из них — хорошие вести о патриотической работе соотечественников, о их связях с Родиной. С удовлетворением мы получили и помещаем в газете и это, состоящее из трех заметок, письмо из Буэнос-Айреса.

ЛУЧШИЙ ДЕНЬ ОСЕНИ

В нынешнем году 9 мая у нас был солнечный, погожий день, хотя май в Аргентине — осень. Соотечественники из русской колонии, проживающие в Буэнос-Айресе, собрались в пригороде столицы Ляважель, чтобы торжественно отметить День победы советского народа над фашистской Германией.

Хорошо прошел праздник. Громадный зал был заполнен. У всех — приподнятое настроение. Присутствовали представители советского посольства. Президент культурно-спортивного клуба «Днипро» открыл праздник, провозгласил тост за победу. С краткой речью выступил военный атташе товарищ Соколовский.

Потом вместе обедали, пели песни, вспоминали Родину, ее прежнюю трудную борьбу и нынешнюю счастливую жизнь. Все остались очень довольны.

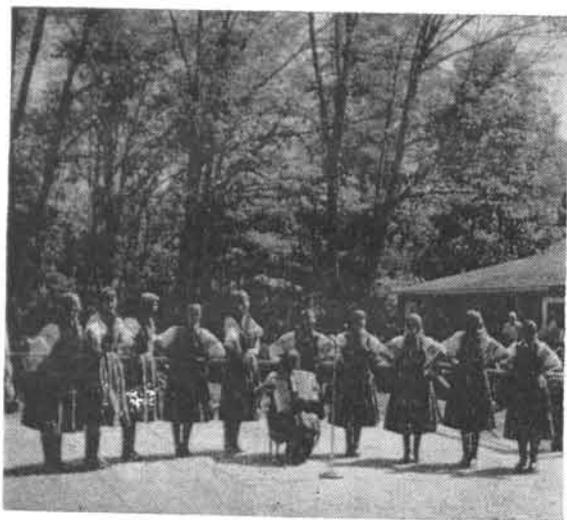
ДЕСЯТИЛЕТИЕ РОДНОЙ ПЕЧАТИ

Наши газеты «Родной голос» и «Рідны край» отметили десятилетие своего существования. Русские, украинцы, белорусы сообщают отпраздновали этот юбилей, написали много приветствий в адрес редакций. На юбилейном собрании присутствовали читатели и представители многих обществ и клубов. У всех выступавших была одна главная мысль — лучше и энергичнее поддерживать свою печать, так как она сохраняет родной язык, традиции, культуру, рассказывает правду о Родине, правильно информирует о событиях в мире. Празднование юбилея помогло поправить финансовое положение газет.

ПОЕЗДКА НА РОДИНУ

Приятным событием в православной общине явилась поездка архидиакона отца Леонтия с супругой на Родину, куда он был приглашен московскими духовными властями на избрание патриарха Московского и всея Руси Отец Леонтий пользуется симпатией и уважением у верующих. Провожая его в поездку, они просили передать привет матери-Родине, русской православной церкви и пожелали благополучно вернуться назад.

С. А.

Нашы землякі Аляксандр і Алена **ВАРАНЦОВЫ** прыслалі ў рэдакцыю тры маленькія каляровыя фатаграфіі. Для газетнай старонкі яны вельмі слабыя, дакладней, вельмі дробныя, аднак па зместу свайму, па ўражанню — надзвычай цікавыя.

Злева — хор дзяўчат, сфатаграфаваны сёлета ў чэрвені, побач — танцавальная група. Здымкі зроблены ў Араў-парку. На дзяўчатах — нацыя-

нальныя ўборы: хусткі, сарафаны, вышываныя кофтакі, пацеркі, боцікі. Глянеш на іх, і думаецца: «Вялікую, неадольную сілу мае наша народнае мастацтва». У чужым краі яно жыве і не затухае, захоўваючы імунітэт ад поп-арта, парнаграфіі, цынізму. Гэтыя дзяўчаты, якія нарадзіліся ў Злучаных Штатах і не ўсе ведаюць беларускую, рускую або украінскую мову, з радасцю спяваюць нашы родныя песні, танцуюць нашы танцы. Значыць ім,

амерыканскім дзяўчатам, роднае і блізкае сэрцу мастацтва іх бацькоў.

Добра паслухаць родную песню... А потым пад яе ўражаннем сфатаграфавана ля помніка Пушкіну, як гэта зрабілі муж і жонка **МЯЖОХАВЫ**. Усё гэта разам узятая хоць трохі за спакоіць пастаянны, вялікі і балючы сум па роднай краіне, у якой нараджаюцца гэтыя танцы і песні.

ПАДАЙЦЕ БЕДНЫМ ВАЛАЧОБНІКАМ...

«З мэтай прыдбання больш грошай на выданне гісторыі Беларусі па-ангельску і па-беларуску ўправа беларускага выдавецка-мастацкага клубу «Пагоня» паставіла пайсці калядаваць да суродзічаў Таронта і аколцаў... Сп. сп. К. Акула, Б. Лішчонак з мандалінай, А. Маркевіч і А. Пунтус з акардэонам абкалядоўвалі шмат суродзічаў, а ў касу клубу прыбыло 130 долараў, за што належыць вялікая падзяка ўсім ахвярадаўцам, што міла прыямалі і частавалі (даруйце, сям-там не абыйшлося і без прыкрасцяў таксама!) калядоўшчыкаў».

«Беларус», № 165 за 1971 г. Нью-Йорк.

Як усё адбылося? А так: — Спадары! — звярнуўся да «ўправы клубу» Акула. — Каляды надыйшлі, а ў касе клубу — ані цэнта. За што святкаваць? За што вып... гм, гм... выдаць... гісторыю? Як выйсці з гэтакага

марнага становішча, панове? — Пад ляжачы камень вада не цячэ, — змрочна і не без рацыі заўважыў спадар Маркевіч. І спытаў: — Мы які клуб? Выдавецка-мастацкі. Вось і выдадзім што-небудзь па-мастацку. Каляд-

ныя песні хаця б... Абыдзем Таронта — сабрэм далараў, што і на гісторыю нешта застаецца. Накідаюць у капляш. Свет не без добрых людзей...

— О' кей! — усклікнулі ўсе трое.

І вое Акула і Маркевіч пад вокнамі пелі:

У Віфліеме, у Віфліеме
Вясёла навіна,
Чыстая дзева, чыстая

дзева

Парадзіла сына...

Пунтус у лад дробна падспаў на гармоніку, Лішчонак на мандаліне выджылігваў. Нават складна атрымлівалася. Некаторыя «са сваіх» выносілі валачобнікам па чарцы, давалі закусіць, кідалі ў капляш доллар-другі. А то нават і да стала запрашалі. «Управа клубу» што магла з'есці, тое ела, што не магла — клала ў тор-

бу. Маўляў, спатрэбіцца — каляды наперадзе.

Пакрыху падпілі добра. І паехалі хто ў лес, хто па дрывы. Прыходзіць да каго-небудзь і, нават хаўдуюду не сказаўшы, адзін галёкае «Апанас, Апанас, каляда прыйшла да нас», а другі «Дзед боб малаціў» пачынае. Ім паказваюць на дзверы, а яны — упірацца:

— Мы к-калядуем. П-падайце на гісторыю па-ангельску...

— Вон, валацугі! А то зараз будзе геаграфія па-беларуску. Каленкам ніжэй экватара.

Словам, калядаванне пайшло накасяк. Сапсавалася. Адзін з суродзічаў, глянуўшы на вясёлы «ўправу клубу», гаркнуў:

— А, яйка-шпэк збіраць узяліся! Raus! Schneller! Як яны ўцякалі! З хуткасцю ракеты. Бо прызвычайлі-

ся надта ж спрытна выконваць усе каманды панімецку.

Наогул, «сям-там не абыйшлося без прыкрасцяў». Ад кіслага настрою валачобнікі ўрэшце заваліліся ў рэстаран і ўсе сабраныя грошы прапілі.

Такая, значыць, была выдана гісторыя...

Смех смехам, а калі на гэта калядаванне глянуць усур'ез? Калі паспрабаваць зразумець валачобнікаў?

Думаецца, што на наступныя каляды долараў ім даваць не варта — усё роўна прап'юць. А вось праганяць з-пад вокнаў не трэба. Няхай «вызвольныя дзеячы» прап'яваюць пад музыку, няхай вып'юць чарку, з'ядуць што-кольвек. Можна нават запраціць кінохранікёраў. Бо пап-рашайніцтва здраднікаў выдатнае відовішча.

Уладзімір БЯГУН.

КАБ

ЛЮДЗІ

ДЗІВІ-

ЛІСЯ

Выбегла на пагорак вёсачка. Не дабегшы да лесу — спынілася. Залюбавалася зялёным лугам і празрыстай рэчкай... Так і стаіць на сямі вятрах вёска Навасяды. Такая ж, як і мноства іншых беларускіх вёсак у Гродзенскай вобласці.

Мы ідзем з Іванам па лясной сцяжынцы. Слухаем, як звяніць птушчым гоманам высокі лес. Іван вядзе мяне толькі яму вядомым шляхам. Раптам, рассунушы кашлатыя лапы старай елкі, кліча да сябе. З цікавасцю заглядаю цераз яго плячо і ўздрыгваю ад нечаканасці — пад елкай стаіць урослы ў зямлю лесавічок, зусім, як у насці! Пазелянеў увесь, замшаў у вільготным змроку. Тварык зморшчаны, пакрыўджаны. Калючыя галінкі збягаюць, хаваюць той маленькі цюд.

Мы ідзем далей. На паляне, зарослай чарнічнікам, зноў нагадвае пра сябе казка. Можна калі і быў гэта стары пень, а цяпер ён ператварыўся ў быліннага асілка — суро́ва насупленыя бровы, і каронні спляліся ў барадзе.

У старога дуба адмерла палавіна камля. Ён яшчэ жыве, яшчэ б'юць сок з зямлі па жывой драўніне, а там, дзе памерла дрэва, рука скульптара выразала фігуру. Яна нібы выйшла з дрэва, як душа яго, і схілілася, панікла над магілай. Засмучаная Маці... Зрэзаны глыбокімі маршчынамі твар, гаротна сціснуты на грудзях вялікі сялянскія рукі...

А Іван нібы чытае мае думкі:

— Думаеце, пэўна, навошта я ў лесе ўсё гэта зрабіў? Для каго?

— Думаю, — прызнаюся. Празрыстыя блакітныя вочы яго раптам расцвітаюць, аскетичны твар робіцца зусім маладым.

— А проста так! І сам не ведаю — навошта. Проста, каб людзі дзівіліся...

І людзі дзівяцца. Па вечарах Іванава хата рэдка пусте. Прыходзяць мужчыны, рассяджаюцца на лаўках, кураць. Жанчыны тоўпяцца ў дзвярах. Тут жа — хлапчкі. Гавораць паціху, каб не перашкаджаць гаспадару.

Калі ж прыйшла да яго гэта неўтаймоўная прага творчасці?

Жанчыны Навасяд, як і ўсе жанчыны ў свеце, таварыскія і гаваркія...

— Ды ён змалку такі даўны, усё ў марах нейкіх жыў. Бывала, папросіш: «Яска, намалюй карову або свінню», ён тут жа раз — і падобна так выходзіла... Аднойчы ўзяў і разабраў вулей па дошчачках і зрабіў маленькую хату, ну як сапраўдная была, уся вёска бегала любаватца. Жыццё ў яго

было цяжкое, ой, цяжкое жыццё...

Бацька рана памёр, а маці — інвалід — ці многа працуе? Адрамантаваць старую страху, паправіць плот, ускіпаць агарод — усе мужчыныя клопаты леглі на плечы дванаццацігадовага хлапчука. Стараўся з усіх сіл, памагаў маці. Ён яе любіць. Калі гаворыць пра яе, ніколі не скажа «маці», як дарослы мужчына, а заўсёды толькі па-дзіцячаму — «мама»...

Скончыў восьм класаў Іван Астравіч і пайшоў у Гальшанскі саўгас рознаробчым.

У вятэрнюю школу кожны дзень мераў сем кіламетраў туды, сем назад. Прыходзіў са школы позна ўначы, знясілены валіўся на ложак, слухаў па радыё музыку. І яна нібы вяртала яму сілы. Можна тады і палюбіў пасапраўднаму вялікую, сур'ёзную музыку — Чайкоўскага, Баха, Бетховена... Ніколі не быў у філармоніі, а заплочываў вочы — і музыка нараджала ў ім адмысловыя вобразы, узнімала ў душы магучую хвалю: здавалася, узляціш на грэбень — і расчыніцца церад табой нейкі чароўны свет.

Усур'ез заняўся жывапісам, прагна чытаў усё, што трапляла пад руку, пра мастакоў. Марыў аб Трацякоўцы, Эрмітажы — вось бы ўбачыць сваімі вачыма!

Скончыў дзесяцігодку і ў 1962 годзе паспрабаваў паступіць у Мінскі тэатральна-мастацкі інстытут на аддзяленне жывапісу — не прайшоў па конкурсе.

Зноў працаваў у саўгасе. А захаплення свайго не кінуў. Цяга да творчасці становілася патрэбай. Першыя жывапісныя работы з'явіліся ў Гродна на выстаўцы, прысвечанай 50-годдзю Савецкай улады. Нехта з членаў журы сказаў яму: «А ты, хлопец, не спрабаваў скульптурай заняцца? Рука ў цябе цвёрдая, рэзка, форму добра адчуваеш. Паспрабуй для пачатку разбу па дрэве...»

Закінулі іскру ў душу...

Тады Іван працаваў ужо ў Ашмяннах мастаком у мясцовым кінатэатры.

Аднойчы ў суседні з кінатэатрам дом культуры прывезлі дрывы. Заўважыў Іван сярод дроў вялікую бярозавую калоду — вось бы з яе паспрабаваць рэзаць...

Некалькі дзён хадзіў галкол дрэва, прыглядаўся, а таварышы паднялі на смех: «Дзівак ты, Іван, ніколі ж не рэзаў па дрэве, гэтаму вучыцца трэба».

І праўда, ён нават не ведаў, які патрэбен інструмент. Зноў засеў за кнігі. Потым бегаў па горадзе — шукаў кавалёў, заказваў інструмент па сваіх чарцяжах.

Калі зняў тапаром грубую

кару са старой бярозавай калоды — ахнуў. Ружовае жывое дрэва нібы выпраменьвала цяпло.

Задума нарадзілася натуральна — прыгадалася паэма Янкі Купалы «Курган», любімая з дзяцінства. Задумаў зрабіць Гусляра...

Гэта была самая першая спроба дакрануцца раздом да дрэва. Можна толькі дзівіцца дзёрзкасці, з якой замахнуўся Іван на такі складаны і манументальны вобраз. Не з забавак пачынаў, а адразу глыбокі і велічны вобраз паўстаў перад ім.

— Колькі пакут я прыняў з тым Гусляром, — прыгадвае Іван. — Толькі выразаў галаву, а калода трэснула. Сырая была, а ў падвале цёпла. Перасохла і трэснула... Ледзь не плакаў я тады...

Закінуў калоду. Узяўся за другую работу. «Юнацтва» — невялікая дзівочая галоўка з гордым летуценным тварам, з распущанымі валасамі...

Але думка пра Гусляра вярэдзіла душу. Доўга рэстаўрыраваў калоду, убываў кліны ў трэшчыну, клеіў і зноў уздымаў за інструмент.

Дзесяткі разоў перачытваў «Курган», амаль усё ведаў напам'яць.

**Невыдуманая світка —
убор на плячах,
Барада, як снег белы —
такая,
Незвычайны агонь ў
задуманых вачах,
На каленях ляглі гуслі-
бай...**

Такім і выйшаў Гусляр з-пад разца Івана Астравіча.

Работ набралася ўжо ня мала, а задумана яшчэ больш. Пакуль не закончылі дзве вялікія работы — «Летапісец» і «Хлеббароб», яшчэ трэба знайсці канчатковыя рашэнні. А ў двары пад паветкай ляжыць велізарная калода. Іван часта пастуквае па ёй сваім малаточкам — ці высахла дрэва?

— Кожная задума патрабуе асобай пароды дрэва, — гаворыць ён. — Вось бяроза, яна ружовая, цёплая, як чалавечая цела. З яе я рэзаў «Юнацтва», «Гусляра», яна дае скульптуры мяккасць... А дуб цёмны, цвёрды, грунтоўны. «Старажытны дойдлі» выразаны з дуба.

Іван Астравіч прыйшоў у мастацтва са сваёй тэмай. Ён мае цягу да былінных, эпічных герояў, да зямных людзей, у працы якіх знаходзіць мудрасць і веліч.

Гэта ўжо чалавек з вялікім жыццёвым вопытам, з назаўсёды выбраным лёсам. Майстар, за плячыма якога ня мала цікавых, значных работ.

**Ірына ЯФРЭМАВА.
Фота В. КОСТАРАВА.**

МЕРЫДЫЯНЫ БЕЛАРУСКАГА МАСТАЦТВА

БЕЛАРУСКІЯ ПЕСНІ НАД АМУРАМ

Над Амурам і прыамурскімі скалкамі амаль два тыдні гучала беларуская песня. Творчая група, накіраваная ЦК ЛКСМБ, выступала на ўсесаюзных ударных камсамольскіх будоўлях Хабараўскага краю.

Першая сустрэча адбылася з будаўнікамі ў Камсамольску-на-Амуры. Аб сённяшнім дні беларускага народа, аб нацыянальным мастацтве рэспублікі расказалі камсамольскі работнік А. Дышлявы і народны артыст СССР Г. Цітовіч. Рэдактар аб'яднання «Летапіс» студыі «Беларусьфільм» С. Міхайлава прывезла ў далёкі край дзве дакументальныя стужкі «Беларусь-70» і «Хлопцы на матацыклах». Беларускія мастакі Н. Паплаўская і П. Драчоў экспанавалі выстаўку сваіх твораў. І, вядома ж, вялікім поспехам карысталіся беларускія песні ў выкананні квартэта «Купалінка» і салістаў Народнага хору БССР.

Такія сустрэчы адбыліся ў Амурску, Эльбана, Савецкай Гавані. Беларускаю песню пачулі ціхаакіянскія маракі і рыбакі, будаўнікі і рабочыя прамысловых прадпрыемстваў.

МАРШРУТЫ «МАЛАДОСЦІ»

Свой тысячны канцэрт даў віцебскі народны ансамбль «Маладосці». За дзесяць год творчага жыцця ён стаў шырока вядомы не толькі ў вобласці. Семадзейныя артысты выступалі ў многіх гарадах краіны, у Германскай Дэмакратычнай Рэспубліцы. У рэпертуары ан-

самбля—200 песняў і 180 танцаў. Некаторыя з іх «адкрыты» ў час выездаў у вёскі.

ГАСТРОЛІ АРТЫСТАЎ ФІЛАРМОНІІ

На гастролі па нашай рэспубліцы і краіне выехалі калектывы Беларускай дзяржаўнай філармоніі.

Народны аркестр пабываў у калгасах і саўгасах нашай рэспублікі. Сімфанічны аркестр даў 36 канцэртаў беларускай музыкі ў гарадах РСФСР — Бранску, Волгаградзе, Горкім, Саратаве, Ульянаўску, Уладзіміры. Эстрадныя калектывы філармоніі выступалі ў Сярэдняй Азіі, Малдавіі, на Украіне, у РСФСР. Вакальна-інструментальны ансамбль «Песняры» прадставіў Савецкі Саюз на фестывалі песні ў польскім горадзе Сопаче.

Цікавыя паездкі чакаюць і салістаў філармоніі. Нэлі Багуслаўская выступіць на Украіне, Эдуард Міцуль паедзе на гастролі ў Венгерскую Народную Рэспубліку.

НА ФЕСТИВАЛЬ У ПРАГУ

Высокі гонар аказаны народнаму маладзёжнаму ансамблю танца «Юрачка» Баранавіцкага дома культуры. Міністэрства культуры СССР рэкамендавала яго ўдзельнікам міжнароднага фестывалю самадзейнага мастацтва сацыялістычных краін, які адбудзецца ў сталіцы Чэхаславакіі—Праге. Баранавіцкі калектыв пакажа на гэтым аглядзе беларускі жартоўны танец «Юрачка», «Рускую плясавую», закарпацкі народны танец «Чынадзіеўка» і іншыя.

ГОСЦІ З ШТАТА МАЙСУР

Тыдзень гасцямі Беларусі былі члены дэлегацыі з штата Майсур, якія прыехалі ў нашу рэспубліку на фестываль індыйскіх фільмаў. Паміж нашымі народамі ўстанавіліся шчырыя сяброўскія адносіны, у Мінску створана гарадское аддзяленне Таварыства савецка-індыйскіх культурных сувязей, якое сваёй дзейнасцю спрыяе больш цеснаму знаёмству з цікавым і самабытным мастацтвам, літаратурай Індыі, яе сённяшнім жыццём і праблемамі.

Фестываль майсурскіх фільмаў упершыню праводзіцца за мяжой. Характэрна, што ён праходзіць у Беларусі, савецкай рэспубліцы, якая параднілася з пайднёвым індыйскім штатам.

— Нам асабліва прыемна адзначыць, — сказаў на ўрачыстым адкрыцці фестывалю намеснік старшыні Дзяржаўнага камітэта Савета Міністраў БССР па кінематаграфіі П. Жукоўскі, — што ў краініні кінэфестываль праходзіць у памятыны для савецкага і індыйскага народаў дні — нейзабаве пасля падпісання Дагавору аб міру, дружбе і супрацоўніцтве паміж СССР і Індыяй.

Індыйскія госці аглядзелі памятыны мясціны Мінска, наведалі Хатынь, Курган Славы, Брэсцкую крэпасць-герой, Яны прысутнічалі на паказах фільмаў «Абрад Геджэпуджэ», «Арэлі» ў сталічных кінатэатрах «Партызан» і «Мір», у калгасе імя Кірава Слуцкага раёна, у аўтамабілебудаўнікоў Жодзіна. На студыі «Беларусьфільм» дзеныч культуры і кіно Майсура сустрэліся са сваімі беларускімі калегамі, з работамі якіх яны пазнаёміліся ў красавіку 1969 года ў час правядзення на іх радзіме фестывалю беларускіх фільмаў.

НА ЗДЫМКУ: госці аглядаюць галоўны канвеер Беларускага аўтазавода.

Фота Э. ТРЫГУБОВІЧА.

ГАСПАДАРЫ РАЧНОГА ДНА

У метрах дзесяці ад берага з бульканнем лопаюцца ля паверхні вады паветраныя пухіры. Праз некалькі мінут над вадой з'яўляецца медная галава вадалаза. Бліснучыя шкельцамі ілюмінатараў, галава зноў хаваецца ў глыбіні...

У гэту раніцу першым пад ваду спусціўся вадалазны старшыня Анатоль Катляр. Прадстаяла абследаваць пад-

водную сістэму водазабору Гродзенскага тонкасуконнага камбіната. Недазе ў глыбіні схаваны калодзеж-раж з моцна забітых у дно бярвенняў. Такіх калодзежаў тры на водазаборы. Вадалаз дзярпіва абследаваў усю сістэму і даў каманду наверх тапіць драўляныя шчыты. Прыкрыўшы імі паўмятровыя трубы, Анатоль Аляксандравіч намацаў сапёла гідраманітора, і ма-

гутны струмень вады ціскам у шэсць атмасфер ударыў з усёй сілы. Уверх пацягнуўся каламутны слуп. Да таго, як кінуць якар на «траверзе» тонкасуконнага камбіната, падводнікі расчышчалі ад каменя рэчышча ракі ў 25 кіламетрах вышэй па цячэнню.

Звычайная работа, прывычная справа. Анатоль Катляр амаль трыццаць гадоў

працуе ў вадалазным скафандры. У час ваіны вывучыўся ён падводнаму майстэрству, а ў 1945-м падымаў на Балтыцы затопленыя фашыстамі караблі. Падводніку хопіць і дзесяці год стажу для забяспечанай старасці, але Анатоль Катляр не ўяўляе жыцця без падводнай стыхіі. Пад стаць свайму старшыні і мнагавопытныя вадалазы Павел Кінлар, Пётр Малявін, Мікалай Лазко.

Ул. КОТ.

Перад навальніцай. Фота В. ДУБІНКІ.

≡ АД БЕЛАВЕЖЫ ДА САХАЛІНА ≡

СЛОВЫ, ЯКІМ НЯМА ЗВАРОТУ

«Свявенька», «ключ», «мамзельчык», «пігольчык», «катанка»... Не многім сёння вядома значэнне гэтых беларускіх слоў. Яны абазначаюць цяпер толькі назвы экспанатаў Дзяржжэнага музея этнаграфіі народаў СССР у Ленінградзе.

«Свявенька» — кораб для ручной сяўбы, выраблены са жгуту саломы і галінак маладога дуба. «Ключ» — няхітрае прыстасаванне для хатняй апрацоўкі аўчыны. «Катанка» ншы дзяды называлі куртку з чорнага даматканнага сукна, акантаваную палоскай «пакупной» фабрычнай тканіны, а «мамзельчык» — звычайны гаршчок з жоўтай гліны.

Нядаўна ў музей дастаўлена з нашай рэспублікі адразу 47 экспанатаў: старажытнае адзенне, забытыя зараз прадметы хатняга ўжытку, прымітыўныя земляробчыя прылады. Нечаканую «беларускую» знаходку зрабілі супрацоўнікі музея сёлета ў Шушанскім раёне Краснаярскага краю. Яны прывезлі з Сібіры прадметы працы і быту беларусаў-перасяленцаў, якія захоўваліся там больш за паўстагоддзя.

ГАЗАВЫ СВЕТАФОР

Ленінградскія інжынеры сканструявалі і пачалі выпрабаванне светлафор, які працуе на газе, што свеціцца. Пешаходы

і вадзіцелі могуць па ім вызначыць час, што застаўся да змены светлага сігналу. У трох празрыстых трубках папераменна ўзнікае чырвонае, жоўтае, зялёнае святло. Калі ў адной з іх узровень газу, што свеціцца, паніжаецца, другая пачынае свеціцца на поўную вышыню трубки. Работу светлафора каардынуе аўтаматычнае прыстасаванне. Спецыялісты мяркуюць, што гэта вынаходства дазволіць палепшыць арганізацыю руху на вуліцах вялікіх гарадоў.

ПЯЮЧЫЯ ЗВАНЫ

Цяпер жадаючым пачуць пяючыя званы Каўнаса не абавязкова прыязджаць у гэты горад. Яны змогуць паслухаць голас званоў вежы гістарычнага музея, набыўшы стэрэафонічную пласцінку. Запісаная на ёй народная песня аржырызаву Гедрус Куправічус, сын кампазітара і выканаўца на званых Віктараса Куправічуса.

Да каліёна з 35 званоў, у ансамбль якога ўваходзяць гіганты і звычайныя велічыні з чашку, В. Куправічус далучыў сканструяваны ім пульт кіравання, які нагадвае арганны стол. Кампазітар іграе і адзін, і рэзам з сынам.

У іх рэпертуары — каля 400 народных мелодый, урыўкі з класічных опер і сімфоній, творы сучасных сьвецкіх і зарубажных кампазітараў.

Нядаўна адбыўся 1 200-ты

канцэрт музыкі званоў. Віктарас Куправічус выканаў у час яго сваю новую п'есу.

Крышталны перазвон штогод збірае вышэй ста тысяч гараджан і гасцей Каўнаса. Асабліва папулярныя канцэрты ў навагоднюю ноч, а таксама выступленні вакальных калектываў і салістаў на плошчы ў суправаджэнні званоў.

ЛЕС ПАД ДАХАМ

У Карэліі вядуцца эксперыментальныя работы па больш хуткаму і эфектыўнаму ўзнаўленню запасаў лесу.

Крышталны перазвон штогод збірае вышэй ста тысяч гараджан і гасцей Каўнаса. Асабліва папулярныя канцэрты ў навагоднюю ноч, а таксама выступленні вакальных калектываў і салістаў на плошчы ў суправаджэнні званоў.

У біяфізічнай лабараторыі вядзецца няспыннае назіранне за ўсімі працэсамі ў дрэве. Правады цягнуцца да розных частак ствала — ад верхаліны да пня. У правадах — электронныя датчыкі. Круглыя ступкі дзейнічаюць запісваючы прыстасаванні. Яны няспынна фіксуюць тэмпературу дрэва, патак вільгаці ў ім і іншыя працэсы.

ГАРМАТЫ СУПРАЦЬ ГРАДУ

Велізарныя страты прыносяць град сельскай гаспадарцы. Але іх можна пазбегнуць. У раёнах

інтэнсіўнага выпадання граду ў Азербайджане ўжо дзейнічаюць спецыяльныя атрады ўпраўлення гідраметслужбы рэспублікі. Плошча сельскагаспадарчых раёнаў, якія яны ахоўваюць, складае каля 300 тысяч гектараў. За пяцігоддзе яна ўзрасце больш чым удвая.

Як толькі ў пункт назірання паступае зводка аб утварэнні градавага ачага, у лічаныя мінуты пры дапамозе радыёлактара вызначаецца «характар» пагрозы. Каардынаты неадкладна перадаюцца гарматнаму разліку. Выстрал снарадам з рэагентам — і небяспка ліквідавана.

УРАЛЬСКІЯ САМАВАРЫ

У мінулым стагоддзі уральскія пасёлак Суксун лічыўся другім цэнтрам самаварнага промысла Расіі. Тут рабілі самавары, якія не ўступалі славутым тульскім. Гэта і зразумела: роднавальнікі дынастыі суксунскіх майстроў былі тулякамі, якія ўцяклі на Урал у час царкоўнага расколу.

На выстаўцы, якая адбылася ў Салікамску, прадстаўлена 70 уральскіх самавараў. Майстры надавалі вырабам самыя разнастайныя формы: шара, бочачкі, яйка, рэпкі, кілішкі, кубка і нават куфры, упрыгожвалі іх мудрагелістым арнамантам. І ўмяшчальнасць самавараў вагалася ад дзвюх шклянак да двух вёдраў.

ШКУРА МЯДЗВЕДЗЯ

Такую назву мае дыван, знойдзены ташкенцкімі вучонымі ў адным з горных кішлакоў Узбекістана. Ён уражвае надзвычай доўгім ворсам — 5 сантыметраў. Знайшліся майстры, якія памятаюць спосабы вытворчасці «мядзведжых шкур». Арганізуецца фабрыка народных промыслаў, дзе будуць рабіць такія дываны са старадаўнімі ўзорамі.

ПАСПРАБУЙЦЕ — СМАЧНА

ТАДЖЫКСКАЯ КУХНЯ

КАУРМО ШУРБО

Для прыгатавання каурмо шурбо (мяснога супу) бараніну, нарэзаную на кавалачкі вагой 40—50 г, абсмажыць у катле да ўтварэння румянай скарынкі, дадаць нарэзаныя цыбулю, моркву, памідоры або тамат і смажыць яшчэ некалькі мінут. Пасля гэтага ў кацёл заліваюць халодную ваду, даводзяць да кіпення і працягваюць варыць на слабым агні. Праз некаторы час апускаюць бульбу, чырвоны перац, соль, спецыі. Суп пасыпаюць зяленівам.

На 500 г мяса — 150 г цыбулі, 250 г морквы, 750 г бульбы, 75 г лою (тлушчу барана), 200 г памідораў, 2 стручкі перцу, зяленіва, соль па смаку.

ХАЛОДНЫ СУП З КІСЛАГА МАЛАКА

Кіслае малако развесці ахалоджанай кіпячай вадой, пакласці дробна нарэзанае зяленіва, зялёную цыбулю, соль, перац, радыску і свежыя агуркі, папярэдне зняўшы з іх скурку. Падаваць на стол у ахалоджаным выглядзе або ўкінуўшы кавалачкі лёду.

На 500 г кіслага малака — 1,5 л вады, 150 г радысу, 4

агуркі, зяленіва, цыбуля, соль па смаку.

ШАШЛЫК ПА-ТАДЖЫКСКУ

Тлустую бараніну нарэзаюць на кавалачкі па 20—30 г, пасыпаюць соллю, молатым перцам, змешваюць з дробна нарэзанай цыбуляй і паліваюць вінным воцатам або сокам свежага лімона. Падрыхтаванае такім чынам мяса складаюць у эмаліраваную пасудзіну і ставяць у халоднае месца на 2—3 гадзіны. Затым мяса навіваюць на пруты і абсмажваюць над гарачым вуголлем (без агню). Гатовы шашлык разам з пруткамі укладваюць на блюда, зверху паліваюць воцатам, пасыпаюць зяленівам. Асобна падаюць нарэзаную цыбулю, салаты са свежай гародніны.

На 1 кг бараніны — 200 г цыбулі, 2—3 ст. лыжкі воцату, зяленіва, соль па смаку.

ЧАХАЛДАН

Для чахалдана (падушчак з цеста) трэба падрыхтаваць прэснае здобнае цеста з дабаўленнем малака, тлушчу, яек і цукру. Цеста скручваюць у доўгія жгуты і нарэзаюць на кавалачкі ў выглядзе невялікіх падушчак, якія абсмажваюць у кіпячым

алеі да ўтварэння румянай скарынкі. Гатовы чахалдан пасыпаюць цукровай пудрай. Падаюць яго разам з малаком або чаем.

На 4 шклянкі пізнічнай мукі — шклянкі малака, 1 яйка, 50 г тлушчу, 2 ст. лыжкі цукру, 500—700 г алею.

ХАЛВА ЦУКРОВАЯ

Падрыхтаваць густы цукровы сіроп, дадаць лімонную кіслату і муку, здробненыя арэхі, фістанкі, міндаль. Добра перамяшаць і роўным пластам пакласці на паднос. змазаны маслам і пасыпаны здробненымі арэхамі. Калі маса астыне, нарэзаць яе ромбікамі і злёгка абсушыць на паветры. У халву можна дабаўляць сок, сіропы, фарбавальнікі.

На 5 шклянак цукру — 1 ст. лыжка мукі, 200 г здробненых арэхаў, 1—2 г лімоннай кіслаты, 1 ст. лыжка масла.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-03-15, 33-15-15, 39-87-92.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі. Зап. № 1024.

Днямі ў мінскім Палацы шлюбу зарэгістравана дзюхтысячная ў гэтым годзе пара. Маладыя, якіх вы бачыце на здымку, зробленым у час урачыстай цырымоніі, — Яўгенія ЯНІШЧЫЦ і Сяргей ПАНІЗНІК.

Вам, дарагія чытачы, добра вядомы імёны гэтых маладых літаратараў, членаў Саюза пісьменнікаў БССР. Іх вершы не раз друкаваліся на старонках нашай газеты, мы расказвалі пра іх новыя кніжкі, змяшчалі творчыя партрэты, а зусім нядаўна быў апублікаваны артыкул Сяргея Панізініка аб народнай песнянай творчасці яго роднай Міёршчыны.

Жэня і Сяргей нарадзіліся ў розных кутках Беларусі. Яна — на Брэстчыне, ён — на Віцебшчыне, а шчасце сваё знайшлі ў Мінску...

Паклоннікаў таленту маладой паэтэсы хвалявала пытанне, якое прозвішча яна будзе насіць пасля шлюбу. Жэня захавала ранейшае. «Што зробіш, калі жонка мае сваё літаратурнае імя», — так пракаменціраваў гэта яе муж.

У радасны і святочны для маладых дзень было шмат кветак, усмешак, шчырых пажаданняў шчасця не толькі сямейнага, але і творчага. Да гэтых пажаданняў далучаецца і наша рэдакцыя.

Фота Ул. МЯЖЭВІЧА.